

ԵԿԵՂԵՅԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՅԻ

— Վատիկանի լրագրիներում տպագրուած է Պապի բաց նամակը առ ծիրանաւոր Օրելիան, որով Պապը յայտնում է, թէ պապութեան աշխարհական իշխանութեան վերականգնումը օր ըստ օրէ աւելի և աւելի անհրաժեշտ է դառնում: Խաղաղական լրագրիներից շատերը այս նամակը Վուիրինալի դէմ մի նոր ցոյց ընդունեցին, այն ինչ Ֆրանսիական կըղերական թերթերը բարոյական տեսակէտից նայելով գործին, ասում են, թէ պապերը անդադար կը բողոքեն Հռովմից զրկուելու դէմ՝ սակայն այդ բողոքը չի կարող արգելք լինել Վատիկանի և Վուիրինալի յարաբերութեանց բարեփոխելուն: Ապացոյց սորան այդ թերթերը առաջ են բերում այն, որ վերջերս Պապը թող է տուել կաթոլիկներին մասնակցել օրէնսդիր ժողովների անդամների ընտրութեանը: Ինչ էլ որ լինի, դժուար թէ այդ աշխարհակալ ձգտումները նպաստեն արքայական և պապական աթոռների յարաբերութեանց բարեփոխմանը:

— Տարւոյս օգոստոսի վերջերին Վիեննայում բացուեցաւ չորրորդ միջազգային հին կաթոլիկների համագումար ժողովը, որին ներկայ էին բազմաթիւ անձինք, թէ հոգեւորական և թէ աշխարհական դասից, Ռուսիայից էլ կային մի քանի անձինք, ի միջի այլոց պալատի աւագ քահանայ Եանիշեւը: Այս համագումարի մէջ զլիսաւորապէս եկեղեցեաց միութեան խնդրով զբաղուեցան:

— Մատուլի կաթոլիկ եպիսկոպոսը եկեղեցական բանադրանքի է ենթարկել Սպանիայի ելեւմտից նախարարին հետեւեալ պատճառարանութեամբ: 1869 թուին յեղափոխութիւնից յետոյ Բոլէարեան կղզիների վերայ եղած եկեղեցական կալուածքները յարքունիս գրաւուեցան: Բայց կալուածքների կառավարութեան արտօնութիւնը մնաց հոգեւորականների ձեռքը: Սղբա իւրեանց այդ արտօնութիւնը ի չարն գործ դնելով սկսել են անխնայաբար կողոպտել արքունի սեպհականութիւնը՝ բոլոր անտառները կտորել են և այլն: Այս լսելով ելեւմտից նախարարը կարգադրել է, որ իսկն հոգեւորականների ձեռքից կալուածների կառավարութեան արտօնութիւնը, Մատուլի եպիսկոպոսը, որի թեմի մէջ են Բոլէարեան կղզիները, մի խիստ ոճով գրուած հեռագրով յանուն ելեւմտից նախարարի պահանջել է, որ այդ կարգադրութիւնը փոխուի: Բայց նախարարը նորան պատասխանել է, թէ նա կարող է բողոքել իւր կարգադրութեան դէմ՝ պետական խորհրդին, եթէ ինքը դժգոհ է այդ կարգադրութիւնից, Եպիսկոպոսը առանց բողոքելու մի

կոնդակ է արձակում, որով թէ ելեւմտից նախարարին, թէ Բոլէարեան կղզիների վերայ ծառայող բոլոր ելեւմտից նախարարութեան անտիճանաւորներին, նաեւ եկեղեցական նախկին տիրոջներին և կապալառուներին, մինչև իսկ սոցա ժառանգներին — բանադրանքի է ենթարկում: Այս խնդիրը մեծ իրարանցումն է յառաջացրել Մադրիդի բարձր շքաններում և գործը հասել է Պապին, որի մէջոն ամենքը անհամբեր սպասում են: —

Ռուս-Ֆրանսական դաշնակցութիւնը Ֆրանսիայում ամեն դասակարգի մէջ, առանց խտրութեան կուսակցական հայեացքների, մեծ ցնծութեամբ և ոգևորութեամբ է ընդունուել: Մինչև անգամ Վաթիկի կղերը չէ դերձ մնացել ընդհանուր հոսանքի ազդեցութիւնից: Հաստ յաճախ կարելի է այժմ լսել Ֆրանսիայի եկեղեցիներում աղօթք վասն կենաց Թագաւոր Վայսեր և Ռուս ազգի, Վաթիկի եպիսկոպոսներից ոմանք իւրեանց քարոզների և շրջաբերականների մէջ համեմատելով Ռուս ազգի ջերմեանդութիւնը առ եկեղեցին և նորա կրօնասիրութիւնը՝ Ֆրանսիայում տիրող անհաւատութեան հետ, յորդորում են իւրեանց հօտին օրինակ վերցնել Ռուսներից, Վաթիկի կղերից մի այսպիսի գովասանք այլադաւան ազգի մասին լսելը շատ տարօրինակ կ'ընդէր դեռ շատ մօտ ժամանակներում, իսկ այժմ հետզհետէ ընդհանրանում է յարգանքը դէպի Ռուս եկեղեցին:

— Նիմի Գարրիէլ Արքեպիսկոպոսը ևս մեծ եռանդով աղօթքի հրաւիրելով իւր հօտը դաշնակից Ռուսաստանի համար, մի շատ օտարօտի ցանկութիւն է յայտնել՝ Պապի իշխանութիւնը տաւաճուած տեսնելու մինչև Դօնի և Բօսփորի ափերը:

— Աւստրիայի նախարարապետ Բադէնին գերմանական կուսակցութիւնը իւր դէմ էր զինել, յօգուտ սլաւոնական ազգերի զիջումներ անելով: Այս պատճառով Վիեննայի պարլամենտի մէջ տեղի ունեցան մի շարք անկարգութիւններ և լսուեցան շատ անվայել վիրաւորական խօսքեր Բադէնիի հասցէին: Մինչև որ Բադէնին իւր պատիւը պահպանելու համար հասարակական կարծեաց առաջ, ստիպուած եղաւ մենամարտութեան հրաւիրել իւր հակառակորդներից մինին: Մենամարտութիւնը միայն թեթեւ վերքով վերջացաւ, բայց Բադէնիի ժողովրդականութիւնը դորանով շատ բարձրացաւ: մանաւանդ որ Պապը ներեց նորա յանցանքը, Վայսերն էլ չընդունեց նորա հրաժարականը: Այս առթիւ լրագրիները առաջ են բերում Աւստրիացոց Յովսէփ Բ. Վայսեր կարծիքը մենամարտութեան մասին՝ երկու սպաների մենամարտութեան պատճառով: Դէպքը պատահել է 1771 թուին: Յովսէփ Բ. Վայսերը հրամայում է բանտարկել երկուսին էլ և ասում է, որ եթէ իւր սպաները պատուոյ վե-

րականգման համար մենամարտութիւնը միակ միջոցն են համարում, ինքը պատրաստ է զրկուիլ իւր սպաների կիսից անգամ, բայց և այսպէս նորա ըստ օրինի իւրեանց պատիժը կստանան:

— Գիտաւորութիւն կայ Աւստրիայում մի նոր Կարոլիական համալսարան բանալու այն տեսակէտով, իբր թէ բոլոր եղած պետական համալսարանները հակաքրիստոնէական հիմունքների վերայ են հաստատուած: Հասարակութեան մէջ այս գաղափարի համար հետաքրքրութիւն և համակրութիւն զարթեցնելու նպատակով թոռուցիկ թերթեր են հրատարակուում աստուածաբանութեան պրոֆեսոր Ըէօպֆերի խմբագրութեամբ:

— Անգլիայի կաթոլիկները սեպտ. 13-ին տոնեցին Անգլիոյ Օգոստինոս կրօնաւորի ձեռքով տեղի ունեցած դարձի 1300 ամեայ յորեկանը: * Նոյն երեկոյեան ծիրանաւոր Վոգան (Անգլիայի կաթոլիկ եկեղեցւոյ զխաւոր կառավարիչը) մի ճառ ասաց ու (Օգոստինոսի մասին) որ մտքերի մեծ յուզումն է յառաջ բերել, Առհասարակ Վոգան իւր նախորդից աւելի է աշխատում անգլիացիների ուշադրութիւնը լարած պահել դէպի կաթոլիկութիւնը և այդ նպատակաւ դործ է գնում նոյն իսկ այնպիսի միջոցներ, ինչպէս օրինակ, ծիրանի հագած մանգալ փողոցներում, որպէս զի հաւատացեալները ծունկ խոնարհին և ուրիշները տեսնեն այդ:

— Փրանսիայում կաթոլիկութիւնից ելած մի խումբ քահանաներ միութիւն են հաստատել Հըռոլմէական եկեղեցւոյ մէջ վերանորոգութեան գաղափարները արծարծելու նպատակով և այդ նպատակի համար հրատարակում են. „Le Chrétien français“ (Քրիստոնեայ ֆրանսիացի) վերնագրով երկշաբաթաթերթը: Առայժմ նորա գիտաւորութիւն չունին բողոքականութեան յարելու, թէ և իրենց թերթի խմբագիրը Կալվինական եկեղեցւոց երէց է:

ՌՈՒՍԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ:

— Փրանսիական հանրապետութեան նախագահ Ֆէլիքս Ֆորը օգոստոսի 11-ին փոխադարձ այցելութեան եկաւ Թագաւոր Կայսեր և արքայազայել և սիրալիր ընդունելութիւն գտաւ Նոյնին Մեծութեանց կողմից: Այս մեծաշուք ընդունելութեանը և փառաւոր հանդէսների մասնակցեց ոչ միայն Կրօնշատի, Պետերհոֆի և Պետերբուր-

գի ազգաբնակչութիւնը, այլ և Ռուսիոյ ամենահեռաւոր անկիւններում ևս արձագանք գտաւ այս այցելութիւնը: Փորը ոչ միայն հիւր էր Օգոստափառ Ցան, այլ և ամբողջ Ռուսաստանի: Թէ Փրանսիայում և թէ Ռուսաստանում ամենքն էլ առանձին հետաքրքրութեամբ և մեծ համակրական ցոյցերով հետեւում էին այս այցելութեանը, նախատեսելով սորա հետեւեալները: Եւ արգարեւ, այս այցելութիւնը վերջնականապէս կնքեց երկու մեծ և հզօր պետութեանց և ազդաց բարեկամական յարաբերութիւնները և յայտնի եղաւ ամենեցուն, որ գաշնակցական միութիւն է ստորագրուել երկուսի մէջ և այդ գաշնակցութիւնը լոկ խաղաղութիւնը: Ներդաշնակ պահպանելու համար է և զուգակշիռ է եռապետութեան գաշնակցութեանը: Ռուսի և այժմ կարելի է միանգամայն ապահով լինել, որ թէ եռապետական գաշնակց պետութիւնները և թէ երկպետական այս գաշնակցութիւնը ձեռք ձեռքի տուած կը գործեն և խաղաղութեան դործը պսակուած կը լինի բոլորի խաղաղասիրական ընթացքով: Խաղաղութեան դործի ապահովութիւնը ապահովութիւն է քաղաքակրթի ազդաց յառաջագիմութեան և մրցման գիտութեան և արուեստից բարգաւաճման ասպարիչում, իսկ մեծաքանակ զօրքերը միայն արթուն պահպան կը մնան հակելու, որ ոչ զք չհամարձակի խանդարել միւսի խաղաղ յառաջագիմական քայլերին:

— Թագաւոր Կայսեր, Թագուհի Կայսրուհւոյ և Օգոստափառ Դստերց այցելութիւնը Վարշավա քաղաքը հոգեղմայլ ազդեցութիւն արեց ամբողջ տեղական ազգաբնակչութեան վերայ, որ պատրաստեց Նոյնին Մեծութեանց համար շքեղ և փառաւոր ընդունելութիւն: Այս բարձր այցելութեամբ արքայական ընտանիքը ցոյց տուեց, որ լինացիք այսուհետեւ սիրեցեալ Կայսեր կողմից արժանացել են կատարեալ ներման իւրեանց անցեալի համար և կարող են իւրեանց հաւատարիմ հպատակութեամբ Ռուսիոյ լայնածաւալ պետութեան մէջ ապրել և վայելել օրինաց շնորհները: Ամեն դասակարգի լինացիք՝ հին ազնուական ցեղերից սկսած մինչև ստորինը ջերմ համակրանաց ցոյցերով և ցնծութեամբ էին ողջունում Նոյնին Մեծութեանց, որ ապացոյց էր, թէ Նոյն ուրախութիւնը բխում էր սրտի խորքերից: Նրկար տարիներ կատարեալ տակ եղած ժողովուրդի ուսերից մի ծանր բեռն իջաւ: Նա տեսաւ, որ Սիրեցեալ Թագաւորի տեսութիւնից չէ վրիպել Ահհազի հաւատարմութիւնը և նոր կեանքի է հրաւիրում նորան: Այս հրաւերը Ռուսաց հզօր Գահի բարձունքից արձագանք գտաւ ամեն մի լինացւոյ մէջ և այժմ լինել կատարեալ հաւատով և մեծ յոյսով կարող է շարունակել իւր յառաջագիմութեան դործը յօգուտ մի ընդհանուր հայրենիքի—Մեծին Ռուսիոյ:

* Անգլիայում քրիստոնեաներ կային նաեւ Օգոստինոսից առաջ, բայց անկախ կարգի կեկեղեցւոյ: Օգոստինոսը բոլոր երկիրը նուանելով քրիստոնեաբան հաւատ, միւսնոյն ժամանակ նրա՛ք որեց նախկին քրիստոնեաների հպատակութեան հոգովն եպիսկոպոսին:

Իշխովում Ռուսաց խարխուլ եկեղեցւոյ փոխարէն նոր եկեղեցի է կառուցուելու որի հիմնարկութեան հանդէսը կատարուեցաւ սեպտեմբերի 22-ին: Ռուսները թիւը Գալիցիայում ընդ ամենը 1500 հոգի է, իսկ Իշխովում միայն 106: Սորա շրջապատուած լինելով մօրեռանդ կաթողիկ ազգաբնակչութեամբ, բնականաբար շատ նեղ և հալածուած վիճակի մէջ պէտք է ապրէին: ուստի և նոցա խնդիրները՝ իւրեանց համար մի յարմարաւոր եկեղեցի ունենալու մասին, պէտք է գիմազրութեան հանդիպէր կաթողիկ հասարակութեան կողմից: Զարմանալին այն է, որ Աւստրիական կառավարութիւնն էլ երկար ժամանակ ձգձգում էր գործը և հապիւ հազ վերջին օրերս յաջողուեցաւ թողտուութիւն ստանալ կառավարութիւնից և մեծ հանդիսով կատարուեցաւ հիմնարկութեան հանդէսը:

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

— Աւերջապէս հեռագիրը հաղորդեց, որ ամսոյս 6-ին Տաճկաստանի և Յունաստանի մէջ խաղաղութեան դաշն կապիլու խղրի սկզբնական պայմանները ընդունուեցան և վերջնական խաղաղութիւնն էլ կարճ ժամանակում կը վերականգնի: Հապիւ յաջողուեցաւ մեծ պիտութիւններին յաղթել մեծամեծ արգելքներին և ազատել քրիստոնեայ Յունաստանը յաղթող Տաճկաստանի շափաղանց ձգտումներից, Գերմանիայի պաշտպանութեան վերայ յուսալով Տաճկաստանը սպասածից աւելի ընդդիմութիւն ցոյց տուեց, բայց շնորհիւ Ռուսիոյ և Ֆրանսիայի ներդաշնակ քաղաքականութեան և հրգոր աղջեցութեան, Յունաստանը ազատուեցաւ մեծ վտանգից և Թէսալիան փրկուեցաւ նորից Տաճկաց ձեռքը ընկնելու փորձաքից: Միայն ուղմադիտական կարեւոր փոփոխութիւններ կը տեսնանք վերայ և չորս միլիոն օսմանեան սակի տուգանքի ենթարկուեցաւ Յունաստանը: Թէեւ այս սրայմանները վաղուց ընդունուած էին, սակայն դրժուարութեան հանգիպեցաւ այն հարցը, թէ երբ պէտք է հեռանան Տաճկաց զօրքերը Թէսալիայից — տուգանքը կամ նորա մի մասը վճարելուց թէ պայմանը ստորագրելուց անմիջապէս յետոյ: Այս խնդրում Անգլիան սնեց, որ անմիջապէս հեռանան Տաճկաց զօրքերը, իսկ Գերմանիան հակառակում էր: Ի վերջոյ շնորհիւ Իտալիոյ Հումբերտ թագաւորի միջնորդութեամբ Գերմանիան զիջաւ և խաղաղութեան գործը իւր ցանկալի վախճանին հանգաւ: Միայն Յունաստանի կէսմոյց վերայ որոշուեցաւ Աւրոպական հսկող մի մասնաժողով կարգել, որպէս զի թէ պատերազմական տուգանքի խնդիրը և թէ Յունաստանի այլ պարտատէրերի պահանջները չընդհատուին, այլ ընդհանուր շահերի հա-

մաձայն կառավարութի արքունի զանձարանի ելումուտը:

ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Արարատի ընթերցողներին յայտնի է, որ Կ. Պօլսոյ Յունաց պատրիարքը Իսկուրի մետրոպոլիտ նշանակելու խնդրում փոխանակ Սերբիացի հոգևորականներից ընտրելու՝ Յոյն — մետրոպոլիտ էր կարգել: Այս խնդիրը մեծ իրարանցումն պատճառեց ժամանակին և Սերբիայի ու Յունաց պատրիարքի մէջ սառնութիւն տիրեց, որ կարող էր վերջանալ Իսկիկ պատրիարքութեան վերականգնումով, որով Սերբիական եկեղեցին, նման բողոքական եկեղեցւոյ, կ'անջատուէր ընդհանուր օրթոդոքս եկեղեցուց ըստ վարչականին: Յունաց պատրիարքը, շնայելով իւր տիեզերական կոչմանը, միշտ Յունաց շահերն է պաշտպանել և միւս օրթոդոքս աղգերին ճնշելու է ձգտել: Բայց այս անգամ, թէ և երկար ընդդիմութիւնից յետոյ, սակայն վերջ ի վերջոյ Յունաց պատրիարքը զիջաւ և Ֆիլիպիւան վարդապետին, որ ազգով Սերբ է, կարգեց Իսկուրի մետրոպոլիտի պաշտօնակատար և կարճ ժամանակը Մակեդոնիայում մեծ ոգևորութեամբ ընդունուեցաւ օրթոդոքս եկեղեցուն պատկանող բոլոր աղգութիւնների կողմից: որոնք իւրեանց ինքնուրոյն եկեղեցական կիանքը պահպանելու տենչով են ապրում և ցանկանում են միևնոյն ժամանակ մի ընդհանուր միութեան կապ պահել միմեանց հետ ընդ հոգևոր իշխանութեամբ: Կ. Պօլսոյ տիեզերական պատրիարքի: Այս յաղթանակը տանելուն շատ նպաստեց Ռուսաց ղեկավարը, որ Սերբիացւոց արգար պահանջի իւր հղոր պաշտպանութեամբ ընկճեց Յունաց պատրիարքի յունամով ձգտումները:

Այնչափում Սերբերը երեք տարի սորանից առաջ միայն կարողացել են կառուցանել մի եկեղեցի և կաղմկելով առանձին եկեղեցական համայնք, գիմել են Աւստրիական կառավարութեան՝ խնդրելով Բալմատիայի թեմակալի իշխանութեանը ենթարկել իւրեանց: Աւերջին ժամանակ կառավարութիւնը յարգեց այդ միջնորդութիւնը և այդ առթիւ Սրբազան Կիկոպիւմը այցելեց իւր նոր հօտը Խաչվերացի Տօնին: Ս. Պատարագ մատուցանելով Սերբական եկեղեցւոյ մէջ, ի ներկայութեան խուռն բաղմութեան աղօթաւորների, Սրբազանը մի իմաստալից քարոզով յորդորեց իւր նոր հօտը խաղաղասէր և համերայն լինել և սիրել միմեանց, Ի պատիւ Սրբազանի մի մեծ երեկոյթ տրուեցաւ Սերբերի կողմից: Քրանց — Յովսէփի կայսրը առանձին ունեկցութեան արժանացրեց նորան, Սրբազան Կի-

կողմը 54 տարեկան է և յայտնի է իբրև նշանաւոր գիտնական և հեղինակ բազմաթիւ երկասիրութեանց, ի միջի որոց շատ հռչակ է ստացել եկեղեցական իրաւագիտութեան վերաբերեալ գիրքը:

ԲՈՂԱՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.

— Բողարական կառավարութիւնը նախաձեռնութիւն է առել եկեղեցական տումարը փոխելու՝ Յուլեան հին տումարի փոխարէն Գրիգորեան նոր տումարը ընդունելու մասին: Այս խնդիրը շատ նշանաւոր խնդիր է ամբողջ օրթողոքս եկեղեցւոյ համար, ուստի և այսպիսի եկեղեցական մեծ գործի նախաձեռնութիւնը բնականաբար Ռուսոյ Ս. Սիւրճի կողմից էր սպասելի, քան փոքրիկ Բողարիայի, Բայց և այնպէս իրողութիւնն այն է, որ Բողարիայի նախագահ Ստոյլովը արգէն պատրաստել է մի ծրագիր, որով առաջիկայ 1898 թ.-ի փետրուարի 2-ից յետոյ հետեւեալ օրը պէտք է հաշուեն փոխանակ ամսի 3-ի ուղղակի 15:

ԲՈՂԱՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ.

— Յիսուս հազար ստորագրութեամբ գերմանացի մայրերը մի խնդիր են ներկայացրել գերմանական համալսարանների պրոֆէսորներին, որով նոքա յայտնում են, թէ զատիւարակները ոչ մի ուշադրութիւն չեն դարձնում երիտասարդութեան բարոյականութեան վերայ: Մայրերը սարսափով տեսնում են, որ իւրեանց երեխաները բոլորովին փոխուում են զպրոց մանկուց յետոյ, «Մենք, ապա, են նոքա, իւրեանց աչքում ոչ մի նշանակութիւն չունինք, մեր խորհուրդները, խրատները, աղաչանքները ընդգիմութեան են հանդիպում դաստիարակների կողմից: Ո՞րն է ճշմարտութիւնը, որն է լաւը՝ պատանին չի զանազանում և հրապուրուում է միայն նորանով, ինչ որ գուրեկան է՝ առանց հետեւանքի մասին մտածելու: Մենք գանգատուում ենք ձեզանից, շարունակում են նոքա, պ. պ. պրոֆէսորներ, որ դուք ձեր անձնական փորձերի վերայ հիմնուելով և ուսանողական աւանդութիւններին հաւատարիմ մնալով, քարոզում էք, թէ ամեն մի հրապոյր և այլ և այլ խրախմբներ անխուսափելի են ուսանողի համար: Այդպիսի մտքերը, մանաւանդ մեր հասարակական կեանքի ներկայ դրութեան ժամանակ, կորստաբեր են մեր որդւոց համար և մենք բողոքում ենք այն դաստիարակների դէմ, որոնք հաւատացնում են, թէ վարքի ապականութիւնը մի անհրաժեշտ շարժք է երիտասարդութեան համար: Հազարաւոր փորձեր և հարկւրաւոր իմաստուններ հակառակն են ասում: զեղև կեանքը երիտասարդութեան ժամանակ թու-

լացնում է մարդու կազմուածքը և ապագայում ընտանիքների մէջ շատ ծանր հիւանդութիւնների աղբիւր է դառնում և վարակում կանանց, երեխաներին և ժառանգաբար սերունդէ սերունդ է անցնում: Մենք այդ չենք ցանկանում և աղաչում ենք՝ օգնեցէք մեզ, ասելով վերջացնում են նորա իւրեանց խօսքը, որ մեծ համակրանաց արժանի է:

— Մի այլ նշոյնպէս համակրութեան արժանի գործ է սկսուել դարձեալ կանանց կեանքով և այս անգամ ոչ միայն Գերմանիայում, այլ և Ֆրանսիայում: այդ գործը յօգուտ խաղաղութեան եղած շարժումն է, որի ձեռնեղէցութիւնը առել է Գերմանիայում տիկին Բերտա Ջուսէրը: Սորա հրատարակած Die Waffen nieder անուն ամսագրութեամբ տպագրուած է Ֆրանսիացի կանանց կողմ առ Գերմանացի կանայս և նոցա պատասխանը: Երկու կոչերն էլ խաղաղութեան խնդիրն են վերաբերում և խիստ ջերմ ոգևորութեամբ հրաւիրում են միմեանց ամեն ջանք ի գործ դնել ընդհանուր խաղաղութեան գործը յաջողեցնելու համար:

Գերմանիա.

Պետրոս Կանոզայի յորեկեանի առթիւ պապի հրատարակած կոնդակը մեծ զայրոյթ է յառջ րեւել լողողեական Գերմանիայում և այդ զայրոյթը իւր պաշտօնական արտայայտութիւնն է գտել մի քանի մեծ եկեղեցական ժողովներում: Այդ ժողովներից ամենակարեւորն էր Գուստաւ-Ադոլֆ ընկերութեան տարեկան գումարումը, որ տեղի ունեցաւ 28—30 սեպտ. (Ն. տ.) Բերլինում, և 50-րդ լինելով այդ նշանաւոր, բողոքական եկեղեցւոյ շահերը պապականութեան դէմ պաշտպանող, ընկերութեան հաստատութեան օրից՝ * յորեկեանի բնաւորութիւն ունէր: Ներկայ էր ի միջի այլոց նաև պրուսական կոմսիստրիայի նախագահ Բարկհաուզէն (կայսրն ևս ունէր իւր ներկայացուցիչը յանձին մեծ իշխան Ալբրեխտի), որ ասել է բողոքական Գերմանիոյ եկեղեցական գործերի մէջ գրեթէ ամենից աւելի մեծ ձայն ունեցող անձը, և ուրիշների հետ մէկ տեղ բարձրացրեց իւր ազդեցիկ ձայնը բողոքելու պապի կոնդակի դէմ: «Մեզ չի կարող վիրաւորել, ասաց նա, երբ անդադրեալ մոլորող անխաղախմտութիւնը գահէ իջալից, ինչպէս այս մօտ օրերս, ծանր անարգանք է չարտում մեր թանկագին աւետարանական եկեղեցւոյ և առանձնապէս կրօնական վերանորոգութեան հերոսի դէմ: Երբ գործը ոչ թէ թոյն, այլ զուտ աղ է եղել, որ հեռու աւետարանական եկեղեցւոյ սահմաններից իսկ դուրս, իւր փրկարար ազդեցութիւնը գործել է:— Պահպանենք բոլոր այդ յարձակումների դէմ այն

կորովն ու վստահութիւնը, որ աւետարանական հաւատն է ներշնչում: արիարար հաստատուն մընանք այն գրօշակին, որով Լուսեր և իւր գործակիցները հաւատոյ կուրի մէջ մեզ առաջնորդել են: Այդ գրօշակը երբէք խռովութեան գրօշակ չէ, այլ նշանաբան այն արդարութեան, որ միայն հաւատով ընդունած աստուածային շնորհքը տալիս է, և այդ արդարութեան քարոզը, ինչպէս դարեր առաջ ծանր մոլորութեան կապանքներից աշխարհն աղատել է, այժմ ևս մեղքի տակ ճնշուած մարդկութեան անհանգիստ խիղճը խաղաղացնելու և մեղաց թողութիւն ու յաւիտեանականութեան յոյս ներշնչելու միակ միջոցն է: Քանի մանաւանդ աւելի ամբարտաւան և խռովայող կերպով մեր օրերում դարձր գէպի խղճի ստրկութիւն, որ շատ ազնիւ ազգերի կորստեան պատճառ է եղել, գովարանում է կրկին իբրև միակ փրկարար միջոց ազգերի բոլոր չարիքների դէմ, նոյնքան աւելի վստահ արտայայտութիւն թող ունենայ մեր հաստատուն և անշարժ դանտութիւնը, թէ աւետարանից և միայն աւետարանից է հոսում այն կենդանի ջրոյ աղբիւրը, որ մեր գերմանական ազգի առողջութեան փրկութեան և ապագայի գրաւականն է:

Պապի այն մեղադրանքի դէմ, թէ կրօն, վերանորոգութիւնը նպաստել է բարոյականութեան չափից դուրս ընկնելուն, զանազան լեթերներ ստատիստիքական տեղեկութիւններ են ներկայացնում, որոնցից երեւում է, թէ Գերմանիոյ կաթոլիկ ազգանկութեան մէջ համեմատաբար շատ աւելի է զարգացած, քան բողոքականների մէջ: 1882—1891 թ. օրինակ 100,000 հոգի բողոքականների վերայ 963 յանցանք և ոճրագործութիւն է գալիս, նոյն թուով կաթոլիկների վերայ 1153, Սերիշ երկրներում տարրերութիւնն աւելի է աչքի ընկնում: մանաւանդ բուն կաթոլիկական երկրներում, ինչպէս Իտալիա, Սպանիա, Բելգիա, Ֆրանսիա:

Գրասաւ—Աղայք ընկերութեան ընդհանուր հաշուից երևում է, որ նորա ճիւղերի թիւը եղել է վերջին տարին 1862 (13-ով աւելի նախընթաց տարուանից, սոցա թուում 549) կանանց ընկերութիւններ, Ընդհանուր եկամուտ եղել է 2,198,104 մարկ, որից ծախք 1,254,998 մարկ, Ընկերութիւնը օրհնել է այս տարի իւր օգնութեամբ կառուցած 32 նոր եկեղեցիներ և աղօթատներ, օժանդակութիւն է հասցրել 1870 աղքատ համայնքների, Ընկերութեան հիմնուելու օրից 4457 համայնքներ 31,820,945 մարկ նպաստ են ստացել, շինուել կամ նորոգուել են 1905 եկեղեցիներ ու աղօթատներ, 813 դպրոցական շէնքեր, 753 բնակարաններ եկեղեցւոյ պաշտօնականների համար:

20—22 սեպտ. (ն. տ.) տեղի ունեցաւ Համբուրգում Գերմանիոյ բարոյականութեան պաշտպան ընկերութիւնների ընդհանուր խորհուրդը, Այս ընկերութիւնների գլխաւոր քանքն ուղղուած է այն վնասակար ազդեցութեան դէմ, որ զանազան մութ անձինք և խմբեր, փող վստահելու նպատակով, գրի, խօսքի, թատերական զանազան տեսակ ներկայացումների, անբարոյական խաղերի և ձեռնարկութեանց միջոցաւ գործ են դնում հասարակութեան ընդարձակ խաւերի վերայ, Բնական է, որ նոցա գործը բնական մարդու ամենաթոյլ կողմերը շոյող զօրութիւնների դէմ լինելով, մի այնպիսի ժամանակ, երբ ոչինչ անբարոյական չի համարուում, ինչ որ բնական է՝ քնական նաեւ մարդու անասնական բնութեան համար, մեծամեծ խռնդոտների պէտք է հանդիպի և շատ անգամ ծաղրի ու թըշնամանքի առարկայ լինի, Սակայն նոքա չեն վհատում և նոցա յաջողութիւնը տարե ցտարի, թէ և ոչ փայլուն, բայց զգալի կերպով աւելանում է, Անցեալ տարի ևս յաջողել է նոցա մի քանի կրտուկ ոստիկանական կորպորութիւններ յատաջ բերել թատրոնական կասկածիլ գրուածների և այլ անբարոյական գրքերի դէմ:

Նոր քնակ միսիոն ծապոնիայում.—Մեր տարօրինակութիւններով յայտնի դարի մէջ, աչքի ընկնող մի տարօրինակութիւնն է նաեւ քաղաքակրթութեան քրիստոնեանների հեթանոսական կրօն ընդունելը, Այդպիսի մի դէպք տեղի ունեցաւ նորերը ծապոնիայում, Այստեղ 100,000-ից աւելի քրիստոնէութիւն ընդունող ծապոնացիներ կային մինչև այժմ, բայց ոչ մի օրինակ չկար, որ քրիստոնեայն ծապոնական կրօն ընդունէր, Առաջին օրինակը տուին երեք ամերիկացիներ և մի գերմանացի իրենց ընտանիքներով, ընդամենը 25 հոգի, որոնք երդում արին, Բուռնիօյի Օ-խաշիրդ շինտոյական (կրօնի) տաճարին ամբողջ սրտով հաւատարիմ լինել մինչև մահ և նորա պատուէրներին կատարեալ կերպով հնազանդ լինել:

Ի դէպ կարելի է յիշել, որ վերջին ժամանակ Փարիզում տեղի ունեցած Արեւելագիտների ժողովը վերջացաւ բուդապեշտական կրօնի մի արարողութեամբ, որին 200 հոգի մասնակցում էին, հարկաւ աւելի հետաքրքիր հանդիսատեսներ, քան ջերմեռանդ հաւատացողներ: